

WAGNERIANA CATALANA Nº 3 ANY 1995

TEMA 8.1: ALTRES COMPOSITORS WAGNERIANS CATALANS

TÍTOL: **CONVERSA AMB NARCISA TOLDRÀ**

AUTOR: *Associació Wagneriana*

En celebrar-se enguany el centenari del naixement del mestre Eduard Toldrà, conversem amb la seva filla Narcisa, per tal que ens ajudi a apropar-nos i descobrir la personalitat d'aquest director, compositor i intèrpret català que es va caracteritzar per la seva musicalitat i rigor.

P.- El seu pare havia manifestat preferència per algun músic en particular o per una determinada obra?

R.- Pel meu pare la millor partitura era aquella sobre la que estava treballant. Tenia, evidentment, les seves preferències. Per exemple, Txaikovski no l'engrescava massa, però allò "no s'havia de notar" quan dirigia. Ell deia que la partitura que hi havia al faristol, sempre era bona.

P.- Escoltava gravacions d'altres compositors per tal d'estudiar com resolien determinats fragments?

R.- Mai escoltava discs. De fet, no va tenir tocadiscos fins molt tard, vàrem insistir-li tant que finalment n'hi vam regalar un, però amb tot això mai escoltava música quan treballava. Potser el problema més gran se li presentà amb "Atlàntida", doncs ningú fins aleshores havia interpretat mai aquella partitura. Afrontà tot sol aquella tasca, descobrint-la pàgina per pàgina. Aleshores, com actualment, encara no se sabia gaire quina part era escrita per Falla i quina per Halffter. Per ell fou un gran repte i esmerçà molt de temps estudiant-la acuradament. Poc abans de morir havia d'haver-la dirigit a Granada, però la malaltia li ho impedí. Aleshores va ser cridat Frühbeck de Burgos, que era un jove que començava, i davant la gran responsabilitat d'afrontar una partitura com aquella i de què disposava de poc temps, li demanà al pare que li aconsellés sobre la manera de dirigir aquella peça. El pare ja estava allitat, degut a la seva greu malaltia, però acceptà comentar amb Frühbeck la partitura. Recordo que la meva mare, l'ajudà a incorporar-se i ell anà explicant al jove director els secrets que aquella enorme partitura contenia per tal d'oferir-la al públic d'una manera comprensible. Frühbeck ha recordat sempre molt emocionat i agraït, aquell moment.

P.- Per quin motiu va deixar de compondre el seu pare? Hi van influir les noves tendències que anava prenent la música?

R.- Bàsicament va deixar de compondre per dedicar-se a la direcció. Aquesta tasca li representava un gran esforç... recordem la llargada dels programes d'aquella època, constaven generalment de tres parts. Així, per exemple, en el que va dirigir el 4 de juny de 1954, hi figurava una obertura de Weber i la Música pels Reals Focs Artificials de Handel, a la primera part; el concert per a piano de Grieg, a la segona i l'Entrada dels déus al Walhalla, el preludi de Lohengrin i l'Obertura de Tannhäuser de Richard Wagner, a la tercera. I en aquest altre del 15 de desembre de 1944 programà: una obertura de Mozart i un Concert Grosso de Corelli a la primera part, la Pastoral de Beethoven a la segona i el preludi dels "Mestres Cantaires", El sombrero de tres picos i les Danses de "El Príncep Igor" a la tercera. Com poden comprendre, amb aquests programes, la dedicació havia de ser completa, sense oblidar la feina extramusical, coordinar els concerts, escriure cartes, etc. tot això degut a la manca de pressupost que tenia l'Orquestra.

P.- Recordem haver vist una estadística del primer any de l'Orquestra Municipal en el que el seu pare va dirigir-la en 52 ocasions, és a dir, un cop per setmana i moltes vegades a diverses ciutats espanyoles. No creu que potser va influir també en la decisió de deixar de compondre el nou curs que anava prenent els corrents musicals d'aquell temps?

R.- No, no ho crec. Ell havia trobat el seu propi estil i dintre de l'evolució normal d'un compositor, li va ser sempre fidel. No prenia part en la discussió sobre tendències, modes, modernisme..., simplement creia que la música podia ser bona o dolenta.

P.- Va estar temptat alguna vegada d'introduir dissonàncies o algun efecte tímbric més avançat?

R.- Mai. A ell no l'inquietava l'adjectiu que es posés a la seva obra. Componia d'una manera rigorosa i molt treballada, malgrat que la seva música ens sembli transparent quan la sentim.

P.- Constitueix "El Comte Arnau" un intent de començar un nou camí en la composició?

R.- Certament aquesta obra és quelcom diferent de les compostes anteriorment. És molt descriptiva i té una gran força. Primer la va escriure per a tres cobles i timpani i posteriorment l'instrumentà per orquestra. S'inspirà en els versos de Joan Maragall, si bé no els seguí d'una manera exacta sinó que hi anà transmetent les sensacions que la seva lectura li havia produït.

P.- Quina opinió tenia dels altres músics contemporanis?

R.- Mantenien molt bones relacions amb tots els compositors catalans, de la majoria dels quals n'havia interpretat les seves obres. Des de l'Enric Morera, més gran que ell, amb un caràcter molt fort però un gran compositor i un gran home, fins a Blancafort. Mompou, Gerhardt, etc.

P.- Què opinava de Joan Manen, "competidor" seu com a violinista i com a compositor?

R.- El cas Manen potser era una mica diferent de tots els altres. Era un home que vivia per la vida musical barcelonina, malgrat a què la seva carrera com a violinista i compositor s'havia desenvolupat a l'estranger, sobre tot a Alemanya.

P.- A diferència d'altres violinistes el seu pare no va escriure partitures difícils i d'exhibició per a violí com van fer altres famosos violinistes com Paganini o Sarasate.

R.- Efectivament. El meu pare es considerava un quartetista. Havia treballat durant tants anys amb quartets i havia fet coses tan reeixides per aquest tipus d'agrupació musical, que aquesta era la seva forma preferida. Amb el Quartet Renaixement van fer molts concerts a Catalunya. Van obtenir una beca i actuaren a Viena, Alemanya i Suïssa rebent unes crítiques favorables unànimes. Com que no era corrent fer música de cambra en aquell temps i com que els integrants del quartet eren tan joves, les crítiques els presentaven gairebé com a herois, com a músics atrevits. Pel que fa a la interpretació, al pare no li agradava l'excessiu virtuosisme, sinó el matís, la musicalitat. Entre els seus projectes hi havia el de compondre un concert per a violí, però no el va arribar a escriure.

P.- El seu pare escrivia per gust, quan se sentia inspirat o més aviat per encàrrec?

R.- En els seus començaments va compondre algunes obres per a optar a algun premi i així aconseguir uns ingressos, en aquell temps molt escadussers... Generalment, però, composava per afició. Per exemple, amb "El Giravolt de maig" es va engrescar amb Carner i van decidir fer l'obra. Com l'Amadeu Vives sempre insistia en què escrivís quelcom pel teatre, quan la va tenir acabada, el pare li dedicà. A la partitura hi figura la dedicatòria a Vives. De vegades li demanaven alguna sardana per celebrar alguna Festa Major o per altre motiu i el pare a corre-cuita els n'escrivia una. Algunes d'elles s'han perdut, però de gairebé totes en tenim còpia, manuscrita, naturalment.

P.- A l'exposició commemorativa que es va organitzar al Conservatori Municipal de Barcelona, la primavera passada, ens van assabentar que el seu pare, de jove, havia compost música lleugera i que utilitzava pseudònim.

R.- Si, signava amb el nom de Maurice Levis i escrivia obres molt simpàtiques, poc complicades, però agradables. A vegades tocava valsos o polques, el tipus de música que es ballava aquella època, tot per a guanyar uns diners, és clar.

P.- Eren d'aquests tipus les obres que tocava als cafès?

R.- No, no. A "El Oro del Rhin" i sobretot a la "Granja Royal" on hi va tocar molt sovint, interpretava música clàssica i de vegades, es programaven obres de certa dificultat. El públic escoltava el concert i després continuava la xerrada. No tenia res a veure amb els cafès-concerts actuals on es fa música de fons. En aquelles vetllades hi havia un gran respecte per la música i els locals tenien una entitat pròpia amb un públic atent. Fins i tot es donaven programes de mà.

P.- Aquests darrers anys s'han complert diversos aniversaris de compositors catalans. Sembla que el seu pare ha tingut un tractament especial, doncs se li han dedicat gran quantitat d'actes.

R.- Si, i em sembla clar el perquè. Ell fou al mateix temps compositor, quartetista, professor de violí de tota la vida i director d'orquestra. No és estrany que en un àmbit tant ampli dins el món de la música hi hagi encara molta gent que el recordi. Si, s'han fet moltes coses com per exemple "El Giravolt de maig", tot i que es va fer en versió de concert.

P.- Però la idea de posar els cantants darrera l'orquestra no va ser gaire encertada. Es va poder seguir molt millor l'obra per televisió on els cantants eren enfocats en primer pla que no pas en directe en el propi Papau.

R.- Jo tampoc vaig entendre la raó d'aquesta col·locació, sens dubte per qüestions d'acústica.

P.- Si bé essent darrera de l'orquestra, els cantants no se'ls entenia prou be...

R.- La idea fou del director J.P.Decker que va estudiar molt la partitura i es va prendre la tasca molt seriosament. Llàstima que no s'hagi pogut representar a altres indrets de Catalunya, doncs em consta que tothom va treballar molt. Fa poc a Matadepera es va representar "El Giravolt" pels deixebles d'Anna Ricci, en un marc natural incomparable, "La Muntanyeta", on mentre es representava l'obra es podia veure la lluna plena com si formés part del decorat. Només es va tocar amb acompanyament de piano, però va ser molt ben interpretada, amb decorats i figurins i va estar molt bé. Tinc entès que d'aquesta representació se'n faran més a altres ciutats catalanes.

P.- La Societat d'Autors acostuma a ésser un termòmetre bastant exacte de la popularitat d'un músic. Es toca sovint música del seu pare?

*Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080
[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com*

R.- Si, si, Déu ni do, sobretot pensant que les edicions de les seves obres han estat exhaurides durant molts anys. Sortosament enguany s'estan reeditant totes. I s'han tocat a llocs on mai hagués imaginat, com ara al Japó. En el disc que va gravar Josep Carreras de música catalana hi va incloure alguna peça del meu pare i això li ha donat una certa popularitat. A més a més l'aniversari del meu pare s'ha celebrat a altres indrets. Al Festival de Cantonigròs, per exemple, també han estat cantades com a repertori obligatori per totes les corals, dues peces que el meu pare va harmonitzar. M'hagués agradat escoltar-les cantades per corals estrangeres!

P.- A Catalunya tenim ara mateix un dèficit de gravacions històriques que ara són de moda. Existeixen gravacions del seu pare com a director o com a concertista?

R.- Com a violinista vàrem trobar, quan va morir, un disc amb quatre dels "6 Sonets" interpretats per ell. L'Anna Ricci en el seu disc de cançons, ha posat com a final el que sonava millor "l'Oració al Maig". La gravació és una mica deficient, és clar, però es pot apreciar la musicalitat i la sonoritat del seu violí. També va enregistrar a París "El sombrero de tres picos" de Falla, "El Retablo de Maese Pedro" i "Àries i Danses antigues" de Respighi. Crec que a Ràdio Nacional de Madrid hi ha alguns enregistraments en directe de concerts fets a aquella ciutat.

P.- Atès que som wagnerians, ens podria dir què opinava el seu pare de la música de Wagner?

R.- Era un gran admirador del geni de Wagner. En els programes de la Municipal es pot constatar com ell donava molt sovint els fragments orquestrals de les seves òperes. Recordo molt bé les seves versions, tan treballades, tan brillants... Ell sentia també una profunda admiració per en Joaquim Pena i la seva gran tasca divulgadora aconseguida amb les traduccions. Va ser una bona oportunitat la que se li va presentar al meu pare d'interpretar la integral dels quartets de Beethoven organitzada per l'Associació Wagneriana, cicle que va tenir un memorable succés. Com a record d'aquells concerts, l'Associació Wagneriana va regalar al meu pare un bust de Beethoven que conservem com un tresor.

Desitgem que els actes commemoratius organitzats en memòria del mestre Eduard Toldrà serveixin per a mantenir i difondre la seva obra musical així com la seva sensibilitat artística.